

📍 در محضر نور

امام جعفر صادق علیه السلام

إِنَّمَا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ مَنَ كَانَتْ فِيهِ قَلَالَةٌ خِصَالٍ عَالِمَةٍ بِمَا يَأْمُرُ عَالِمٍ بِمَا يَنْهَى عَادِلٌ فِيمَا يَأْمُرُ عَادِلٌ فِيمَا يَنْهَى يَرْفِقُ بِمَا يَأْمُرُ يَرْفِقُ بِمَا يَنْهَى.

تنها کسی می‌تواند امریه‌معروف یا نهی‌ازمنکر نماید که دارای سه صفت باشد: به آنچه امر می‌کند و از آنچه نهی می‌نماید، آگاه باشد، عادلانه امر کند و نهی نماید و با مهربانی و نرمی امر و نهی کند.

تحف‌العقول، ص۳۵۸

نهضت تولید علم

در زندگانی امام صادق علیه السلام

حجت‌الاسلام والمسلمین قاسم ترخان

امام باقرعلیه السلام هندسه و چهارچوب اسلام اصیل نبوی و علوی را با اصول و فروع دین تبیین نمودند و سپس امام صادق علیه السلام پایه‌های دین را بر آن بنا نهادند و مرجعیت علمی، دینی و سیاسی ائمه اطهار علیهم السلام را تثبیت کردند. حجت‌الاسلام والمسلمین قاسم ترخان، عضو هیئت علمی گروه کلام پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی دفتر قم در سخنانی، با اشاره به برجستگی نهضت تولید علم در زندگی امام صادق علیه السلام چرایی پرداختن آن‌حضرت به نهضت علمی، مبارزه با عقاید و فرقه‌های انحرافی و… پرداخت که محورهای اصلی سخنان وی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد.

- برجستگی نهضت تولید علم در زندگی امام صادق علیه السلام**

دوران امامت سه امام بزرگوار پس از واقعه عاشورا، یعنی امام سجاد، امام باقر و امام صادق علیهم السلام را می‌توان دوره تبیین فکری، علمی و فرهنگی اسلام ناب دانست. امام سجاد علیه السلام با تلاش علمی خود و نیز با بهره‌گیری از قالب مناجات و دعا، به بازسازی پایه‌های اسلام ناب پرداختند. در ادامه حرکت ایشان، امام باقر علیه السلام هندسه و چهارچوب اسلام اصیل نبوی و علوی را با اصول و فروع دین تبیین نمودند و سپس امام صادق علیه السلام پایه‌های دین را بر آن بنا نهادند و مرجعیت علمی، دینی و سیاسی ائمه علیهم السلام را تثبیت کردند.

امام علیه السلام در علوم مختلف شاگردانی را تربیت کرد. شیخ طوسی این تعداد را ۳۱۹۷ مرد و ۱۲ زن می‌داند که بیان اسامی از حوصله این متن خارج است.

- چرایی پرداختن امام صادق علیه السلام به نهضت علمی**

تمدن دو جنبه سخت‌افزاری و نرم‌افزاری دارد. هم به تولید علم نیاز است و هم به تغییر سبک زندگی. اسلام به دنبال حیات طیبیه است. هم به آبادانی دنیا توجه کرده است و هم به آخرت. امام صادق علیه السلام در روایتی می‌فرماید: «لَا تُطِيبُ الشُّكْنَى إِلَّا بِثَلَاثٍ الْهَوَاءَ الطَّيِّبَ وَالْمَاءَ الْغَرِيزَ الْعَذْبَ وَالْأَرْضِ الْخَوَّارَةَ» (تحف‌العقول، النص، ص۳۲۰)؛ سه امر است که زندگی مردم بدون آن سه امر گوارا نیست؛ داشتن هوای سالم، داشتن آب فراوان، داشتن زمین نرم، آماده کشت و کار. اما امام زیر بنای تمدن را این‌گونه بیان می‌کنند: «لَا تُشْتَعْنِي أَهْلٌ كُلُّ بَلَدٍ عَنْ ثَلَاثٍ يَفْرُقُ إِلَيْهِمْ فِي أَمْرِ دُنْيَاهُمْ وَ آخِرَتِهِمْ فَإِنْ عُدِمُوا ذَلِكَ كَانُوا هَمَجًا فُتِيهَ عَالِمٍ وَرَعَ وَ أَمِيرٌ خَيْرٌ مُطَاعٌ وَ طَیِّبٌ بَصِيرٌ ثِقَةٌ» (همان، ص۳۳۱)؛ اگر یک ملتی از راهنمایی فقیه عادل محروم بود، اگر یک ملتی از داشتن فرمانروایان مهربان و خیرخواه محروم بود، اگر یک ملتی از یک سلسله اطبای حاذق مورد اعتماد محروم بود، آنها از سعادت و تمدن سهمی ندارند.

در واقع امام علیه السلام در این سخنان برای تأمین جنبه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری تمدن بر این نکات تأکید می‌کنند: باید دنیای مردم تأمین شود و در رفاه باشند (با محیط زیست مناسب و تأمین بهداشت و امنیت و…) که این با امام و راهبری بینا و امیری عادل محقق می‌شود؛ بنابراین برای رسیدن به تمدن، نیاز به تشکیل حکومت اسلامی است. این دو همان دو محور امت و امام برای تشکیل تمدن اسلامی است؛ اما یک ضلع مهم دیگر تمدن، «علم» است. اساساً علم رکنی است که در دستیابی به محیط زیست مناسب و در تشکیل حکومت و راهبری امت و پیشگیری از دردها و درمان آنها، نقش مهمی دارد. از این جهت امام علی علیه السلام فرموده‌اند: «الْعِلْمُ سُلْطَانٌ، مَنْ وَجَدَهُ صَالٍ بِهِ وَ مَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَبِلَ عَلَيْهِ»؛ دانش، سلطنت و قدرت است؛ هر که آن را بیابد، با آن یورش برد و هر که آن را از دست بدهد، بر او یورش برند.

(شرح نهج البلاغه، ابن ابی‌الحدید، ج ۲، ص ۳۱۹).

- تلاش امام صادق علیه السلام در سه محور**

حضرت صادق علیه السلام در سه بُعد یادشده، فرصت بسیار مناسبی پیدا کردند؛ بهترین فرصت برای تبیین مسئله امامت و رهبری فکری-سیاسی ائمه علیهم السلام و برای تشکیل حکومت است و بهترین فرصت برای گسترش و استفاده از تشکیلات پنهانی شیعه و تربیت انسان‌های نخبه و صالح امت و نیز بهترین فرصت برای توسعه علمی و معارف دینی (۱). تبیین و تبلیغ مسئله امامت ۲. تبلیغ و بیان احکام دین به‌شیوه فقه شیعی و نیز تفسیر قرآن، به روال بینش شیعی ۳. وجود تشکیلات پنهانی ایدئولوژیک-سیاسی).

الف) تبیین و تبلیغ مسئله امامت

در اصول کافی بابی است با عنوان: «بابٌ مَن ادَّعى الإمامةَ و لیسَ لَهَا بِأَهْلٍ و مَن جَعَلَ الأئمةَ أَوْ بَعْضَهُمْ وَ مَن أثَبَّت الإمامةَ لِمَن لَیسَ لَهَا بِأَهْلٍ» که در آن روایاتی از امام باقر علیه السلام (یک روایت) و امام صادق علیه السلام (هشت روایت) و امام کاظم علیه السلام (سه روایت) نقل شده است (الکافی (ط – الإسلامیة)، ج ۱، ص: ۳۷۳-۳۷۴).

چرا این روایات از این سه تن صادر شده است و نه از امامان دیگر؟

پاسخ آن است که این حرکت و اقدام امام، بدان جهت بود که در آن زمان بنی‌عباس ادعای امامت می‌کردند و خود را از چند طریق وصی پیامبر صلی الله علیه و آله معرفی می‌کردند؛ یکی از طریق عباس عموی پیامبر صلی الله علیه و آله و دیگری از طریق وصی محمدبن حنفیه که جد آنها بود و امام می‌خواهد آنها را نفی کند و این مبارزه امام صادق علیه السلام، اقدام فرهنگی و عملی ایشان بود.

ب) پرداختن به فقه و تفسیر و نهضت علمی برای خلع سلاح حکام جور

امام صادق علیه السلام تلاش کرده‌اند، با بیان دین در بعد عقاید و بیان فقه، عامل قدرت حکام جور را از آنها بگیرند.

پرسش این است که حاکمان ستمگر چه نیازی به حضور دانشمندان در حکومت خود داشتند؟

عضو خبرگان رهبری، منطق تفاهم را مهم‌ترین مسئله در

جهاد تبیین دانست و گفت: با تصویرسازی صحیح از آینده انقلاب باید به جامعه امید تزریق کرد.

به گزارش خبرگزاری رسا، حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمدمهدی میرباقری نماینده مجلس خبرگان رهبری، ۲۶ اردیبهشت در بیست‌ویکمین یادواره شهدای روحانی مدرسه علمیه حقانی، گفت: نباید بگذاریم امر رهبری معظم مبنی بر جهاد تبیین زمین بماند. سطحی برخورد کردن با فرمایشات ایشان امری ناپسند است؛ چراکه رهبر معظم طرح کلی، حساب‌شده و دقیقی برای پیشرفت جامعه دارند.

وی افزود: ضرورت فعلی این کار به این خاطر است که زمینه تحریف بسیار مهیاست و دشمن با امپراتوری رسانه‌ای خود، مقابله با انقلاب اسلامی را در دستور کار قرار داده و مجموع هزینه‌های دشمن برای مقابله با نظام اسلامی، بسیار چشم‌گیر و حیرت‌آور است.

عضو خبرگان رهبری، با اشاره به جنگ ترکیبی دشمن،

ابراز کرد: بسیاری از سنگرها را پشت‌سر گذاشته‌ایم و امروز

📍 سخن بزرگان

آیت‌الله‌العظمی بهجت علیه السلام

غیرت دینی این است که مسلمان دین خود را پاس بدارد، از گناه خود و دیگران بدش بیاید، با گناهکاران دوستی نکند، اهانت به دین و بزرگان دینی را برنتابد و با بدعت‌گذاران بستیزد. از نشانه‌های غیرت دینی و از آثار آن «امر به معروف و نهی از منکر» است که از مهم‌ترین ارکان دین است.

نردبان سعادت، ص ۱۶۹

۲. **خارج کردن «علم» از دست غاصبان قدرت**
تلاش امام این بوده است که با تحریف مبارزه کند. مبارزه با تحریف درحقیقت، بریدن شاهرگ دستگاه خلافت است؛ دستگاهی که جز با تکیه بر دین انحرافی، توان ماندنش نیست. این چنین است که امام صادق علیه السلام با درک دقیق اوضاع و بصیرت کامل، به نهضت علمی روی آوردند و برای اینکه حکومت خود را بنا کنند، باید ابتدا حکومت کفر را ساقط کنند و از آنجایی که «قدرت علم» یکی از اضلاع و پایه‌های مهم حکومت ستمگران بود، امام صادق علیه السلام با روی‌آوری به نهضت علمی، علاوه بر اینکه به این ضلع از حکومت جور می‌تاختند، زمینه تشکیل حکومت‌شان بر پایه قدرت علمی اسلامی را نیز مهیا می‌ساختند.

امام صادق علیه السلام با گستردن بساط علمی و بیان فقه و معارف اسلامی و تفسیر قرآن به‌شیوه‌ای غیر از شیوه عالمان وابسته به حکومت، عملاً به معارضه با آن دستگاه برخاسته بود. آن‌حضرت بدین وسیله تمام تشکیلات مذهبی و فقهات رسمی را که یک ضلع مهم حکومت خلفا به‌شمار می‌آمد- تخطئه می‌کرد و دستگاه حکومت را از بُعد مذهبی‌اش تهی می‌ساخت.

«امام صادق علیه السلام با گستردن بساط علمی و بیان فقه و معارف اسلامی و تفسیر قرآن به‌شیوه‌ای غیر از شیوه عالمان وابسته به حکومت، عملاً به معارضه با آن دستگاه برخاسته بود. آن‌حضرت بدین وسیله تمام تشکیلات مذهبی و فقهات رسمی را -که یک ضلع مهم حکومت خلفا به‌شمار می‌آمد- تخطئه می‌کرد و دستگاه حکومت را از بُعد مذهبی‌اش تهی می‌ساخت.»

ج) تشکیلات پنهانی

امام صادق علیه السلام در میان این هزاران هزار انسانی که به ایشان معتقد و علاقه‌مند بودند، جمع کوچکی را در قالب تشکیلات پنهانی و مخفی به وجود آورده بود؛ جمع شیعیان مخلص و

- سال بیستم
- شماره ۷۹۹
- دوشنبه ۲ خرداد ۱۴۰۱
- ۱۲ صفحه ۳۰۰۰ تومان

O f o g h - e H a w z a h W e e k l y

- صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
- مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: محمدرضا برته
- سردبیر: رضا‌تعلی عزیزی
- با همکاری هیأت تحریریه
- تلفن: ۳۲۹۰۰۵۳۸ • فکس: ۳۲۹۰۰۵۳۳ • صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱
- نشانی: قم، بلوار جمهوری، کوچه ۲، پلاک ۱۵
- پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir
- پست الکترونیکی: info@ofoghhawzah.ir
- امور هنری: سید امیر سجادی
- کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: صمیم ۴۴۵۳۳۷۱۵

📍 عطریار

برده‌پندار

امام خمینی علیه السلام

عیب از ماست اگر دوست ز ما مستور است
دیده بگشای که بینی، همه عالم طور است
لا ف کم زن که نبیند، رخ خورشید جهان
چشم خفاش که از دیدن نوری کور است
بارب این پرده» پندار که در دیده» ماست
باز کن تا که ببینم همه عالم نور است
کاش در حلقه زندان خبری بود ز دوست
سخن آنجا نه ز ناصر بُود، از منصور است
وای اگر پرده ز اسرار بپفتد روزی
فاش گردد که چه در خرقة این مهجور است
چه کنم تا به سر کوی توأم راه دهند
کاین سفر توشه همی خواهد و این ره دور است
وادی عشق که بی‌هوشی و سرگردانی است
مدعی در طلبش بوالهوس و مغرور است
لب فروبست هر آن‌کس رخ چون ماهش دید
آن که مدحت کند از گفته خود مسرور است
وقت آن است که بنشینم و دم در نزنم
به همه کون و مکان مدحت او مسطور است

فداکار. آنهایی که اسرار امام صادق علیه السلام را می‌دانستند. آنهایی که اگر پادشاهان و امرا آنها را می‌شناختند، با بدترین وضع به شهادت می‌رساندند و در میان یاران امام صادق علیه السلام کسانی بودند که با همین وضع، با شدت، در زیر شکنجه جان سپردند؛ بدون اینکه حاضر باشند، کلمه‌ای از اسرار امام صادق علیه السلام را بیان کنند. اینها آن جمع شیعیان خاص و اصحاب نزدیک بودند.

البته این جمع از زمان امیرالمؤمنین علیه السلام سابقه دارد؛ از بعد از شهادت آن‌حضرت و از هنگام صلح امام حسن علیه السلام با معاویه، نشانه‌های این جمع منسجم که دور ائمه علیهم السلام را می‌گرفتند و کارهای دشوار و حساس را انجام می‌دادند، وجود دارد تا زمان حسین‌بن‌علی علیه السلام و بعد در زمان امام سجاد علیه السلام و بعد زمان امام باقر علیه السلام اما گسترش این جمع در زمان امام صادق علیه السلام بود.

البته امام صادق علیه السلام در رابطه با این جمع با کمال تقیه رفتار می‌کرد. دائماً به آنها سفارش می‌کرد که اسرار او را برملا نکنند، افشا نکنند، حرف‌ها را نزنند. بعضی تصور می‌کنند، اسرار امام صادق علیه السلام آنهایی است که مثلاً به معلی‌بن‌ختیس یا دیگران می‌فرماید. اینها که اسرار الهی است. اسرار الهی را امام صادق علیه السلام چرا باید مخفی کند؟ اسرار الهی، احکام فقه و معارف گوناگون را امام صادق علیه السلام برملا و پخش می‌کرد و همه جا می‌گفت؛ اما یک چیزهایی هم وجود داشت که آنها را نباید کسی می‌دانست؛ آنها همان چیزهایی بودند که در دل شیعیان نزدیک امام صادق علیه السلام، این امید را به وجود آورده بود که امام صادق علیه السلام قائمی است که قیام خواهد کرد و حکومت علوی را و حکومت آل‌محمد صلی الله علیه و آله را برقرار خواهد ساخت و امام صادق علیه السلام در این مبارزه طولانی، توفیقات زیادی داشت.

بعضی تصور می‌کنند که امام صادق علیه السلام به سیاست کاری نداشت، علیه دستگاه فعالیتی نمی‌کرد و در صدد ایجاد حکومت الهی و علوی نبود و این خطاست که متأسفانه مشاهده می‌شود که با اینکه این قضیه بارهاگفته شده و اهل فضل و اهل فن، باید دنبال کنند و بروند مدارک را ببینند، به نکات توجه کنند و البته این کار هم به‌وسیله عده زیادی از صاحبان ذوق سلیم انجام می‌گیرد؛ اما باز گوشه و کنار کسانی پیدا می‌شوند که در نوشته‌ها و گفته‌های خودشان، توجه به این نکته نمی‌کنند که امام صادق علیه السلام، ماهیت مبارزه‌اش، یک ماهیت سیاسی بود و کار فرهنگی او هم کار سیاسی بود. وقتی امام صادق علیه السلام می‌گوید: من امامم، امام یعنی چه؟ امام یعنی حاکم جامعه، امام یعنی رئیس جامعه؛ یعنی من همان کسی هستم که این خلیفه غاصب بی‌دین، جای مرا گرفته. خب این حرف آیا یک حرف سیاسی است یا یک حرف فرهنگی است؟ کارهای فرهنگی باید به‌تناسب شرایط و مقتضیات زمان صورت گیرد. اهل‌بیت علیهم السلام به این امر توجه داشته و الگوی مناسبی از این جهت برای ما هستند.

منبع: اطلاع‌رسانی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

جامعه ارانه دهیم، تصریح کرد: قرآن تصویر روشنی از عمق لشکر شیطان را نمایش می‌دهد تا مؤمنین آنها را به‌خوبی بشناسند، تصویرسازی روشن و دقیق از جبهه دشمن، یکی از مهم‌ترین کارهایی است که باید در جهاد تبیین صورت بگیرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین میرباقری با تأکید بر ارانه تصویر دلکش از آینده، آرمان‌ها و گذشته انقلاب اسلامی، ابراز کرد: محور تبیین‌های ما باید ایجاد امید کند. اگر امید ملت از بین برود، روشن‌ترین راه‌ها را هم پی‌بومدن نمی‌بیند؛ لذا پیوست جهاد تبیین ما باید ایجاد امید باشد و اولویت‌دارترین موضوعات آن جایی است که امیدآفرین‌تر باشد.

وی با اشاره به ایجاد تفاهم در جهاد تبیین، گفت: تفاهم به منطق نیاز دارد و پایگاه این منطق، تعلقات مردم است و پایگاه تفاهمی مردم ما، عاشورایی است و لذاگفت‌مان ما باید بر اساس منطق عقیق جامعه باشد و منطق تفاهم در تبیین، مهم‌ترین مسئله است.

تصویرسازی صحیح از آینده و منطق تفاهم، مهم‌ترین مسائل جهاد تبیین

این استاد حوزه علمیه کار جهادی را عرصه مقابله با دشمن برشمرد و اظهارکرد: اولین سنگری که دشمن هدف قرار داده، جمهوری اسلامی است که حرکت اول آنها، ایجاد تحریف در انقلاب اسلامی و ایجاد یأس و ناامیدی است. وی ادامه داد: اگر انقلاب اسلامی با دو بال سبز مهدویت و سرخ عاشورا به موفقیت رسیده است، دشمن نیز به شبهه‌پرکنی و تحریف در این دو زمینه دست می‌زند و اینکه حضرت آقا فرمودند: اصل ایمان جوانان ما را هدف گرفته‌اند؛ یعنی دشمنان، انقلاب ما را هدف قرار داده و با تحریف، به جامعه و جوانان آدرس‌های غلط می‌دهند.

حجت‌الاسلام والمسلمین میرباقری، با تأکید بر اینکه دشمن با سیاست جنگ نرم و جنگ شناختی کار جدی می‌کند، تصریح کرد: در مقابل آنها باید جهاد تبیین کرد و با اشاره به اینکه باید تصویر روشنی از جبهه کفر به

عضو خبرگان رهبری در یادواره شهدای روحانی مدرسه علمیه حقانی

به جنگ شناختی رسیده‌ایم که دشمن به کمک امپراتوری رسانه‌ای، جنگ شناختی و تحریف وقایع علیه نظام جمهوری اسلامی را کلید زده است.